

Z Kuşağının Türkiye'nin Dış Politikalarına Yönelik Yaklaşımı Üzerine Bir Alan Araştırması*

Yazar(lar) / Author(s)

Dr. Zeynep Dilekli Karatay

Afyon-Türkiye

e-posta: zeynepdilekli3@gmail.com

(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

Doç. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat

Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Afyon-Türkiye

e-posta: ahmetakoyuncu@hotmail.com

Makale Bilgileri/Article Information

Tür-Type: Araştırma makalesi-Research article

Geliş tarihi-Date of submission: 22. 11. 2023

Kabul tarihi-Date of acceptance: 17. 01. 2024

Yayın tarihi-Date of publication: 30. 12. 2024

Hakemlik-Review

Hakem sayısı-Reviewers: İki Dış Hakem-Two External

Değerlendirme-Rewiev: Çift Taraflı Kör

Hakemlik-Double-blind

Etik/Ethics

Etik beyan- Ethical statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.

Benzerlik taraması- Plagiarism checks

Yapıldı-İntihal.net-Yes-İntihal.net

Etik bildirim- Complaints

ictimaiyatdergi@gmail.com

Çıkar çatışması-Conflict of interest

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

The Author(s) declare(s) that there is no

conflict of interest

Finansman-Grant Support

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.

No funds, grants, or other support was received.

Lisans- License

CC BY-NC 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>

Öz

Toplumsal bir gerçeklik olarak nitelendirilen kuşak, geçmişten günümüze varlığını koruyarak gelebilmeyi başarmış toplumsal bir olgudur. Literatürde Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X, Y ve Z kuşakları olmak üzere ele alınan beş temel kuşak bulunmaktadır. Z kuşağı sonrasında doğanlar ise Alfa olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Z kuşağı 1996-2010 yılları arasında doğanları kapsayan bir kuşaktır. Z kuşağı bireyleri günün en az üç saatini sosyal medya kullanarak geçirmektedir. Bu kuşak bireyleri gündemi daha çok internet ve sosyal medya platformlarından takip etmektedir. Çoğunluğunun eğitim hayatı devam eden bu kuşak bireyleri gelecekleri adına da oldukça kaygılıdır. Z kuşağının dış politikalara nasıl yaklaştığını ortaya koymayı amaçlaması nedeniyle çalışmada yaklaşımlara ilişkin nedensel yorumlar sınırlı tutulmuştur. Çalışmadan elde edilen veriler Z kuşağının dış politikalara ilgisiz olmadığını göstermektedir. Z kuşağının dış politika yaklaşımlarında özellikle yakınlık duydukları siyasi partinin ve bulunulan bölgenin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat çeşitli demografik değişkenler Z kuşağının yaklaşımlarının farklılaşmasında etkili olmamıştır. Bu sonuç Z kuşağının benzer özellikler taşıyan en küresel kuşak olduğunu da doğrulamaktadır. Araştırma evrenini Türkiye'deki Z kuşağı, örneklemini ise 18-27 yaş aralığında olan toplam 698 Z kuşağı bireyi oluşturmaktadır. Veriler anket tekniği ile toplanmış ve bilimsel olarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kuşak, Kuşak Sınıflandırması, Z Kuşağı, Ak Parti, Dış Politika.

A Field Study on The Approach of Generation Z Towards Türkiye's Foreign Policies

Abstract

The generation, which is characterized as a social reality, is a social phenomenon that has managed to come from the past to the present by preserving its existence. There are five basic generations in the literature, which are considered as the Silent Generation, the Baby Boom Generation, X, Y and Z. Those born after generation Z have started to be considered Alpha. Generation Z is a generation that includes those born Dec. 1996-2010. Generation Z individuals spend at least three hours of the day using social media. This generation of individuals mostly follow the agenda through the Internet and social media platforms. These generation individuals, the majority of whom continue their educational life, are also very worried about their future. Due to the fact that it aims to reveal how generation Z approaches foreign policies, causal interpretations of approaches were limited in the study. The data obtained from the study show that generation Z is not uninterested in foreign policies. It has been concluded that the political party and the region they are particularly close to are effective in the foreign policy approaches of generation Z. However, various demographic variables have not been effective in differentiating the approaches of generation Z. This result also confirms that generation Z is the most global generation with similar characteristics. The research universe is composed of Generation Z in Turkey and the sample is composed of a total of 698 generation Z individuals December 18-27 years old. The data were collected by means of survey technique and analyzed scientifically.

Keywords: Generation, Classification of Generation, Generation Z, Ak Party, Foreign Policy.

Atıf- Citation (APA)

Karatay, Z. D-Koyuncu, A. A. (2024). Z kuşağının Türkiye'nin dış politikalarına yönelik yaklaşımı üzerine bir alan araştırması. *İctimaiyat*, 8(2), ss. DOI: <https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1394790>.

* Bu makale Doç. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu'nun danışmanlığında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2024 yılında yapılan "Z Kuşağının Türkiye'nin Dış Politikalarına Yönelik Yaklaşımı Üzerine Bir Araştırma" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Kuşak kavramı, insanları bulunduğu döneme ve o dönemde yaşanmış olan toplumsal olaylara karşı geliştirmiş olduğu veya kazanmış olduğu niteliklere göre sınıflandırılması anlamına gelmektedir. Yaklaşık olarak aynı dönemde veya yıl aralıklarında doğmuş, aynı çağın şartlarına maruz kalmış, aynı olaylara tanıklık etmiş kişilerden oluşan kuşak, aynı zamanda toplumsal bir gerçeklik olarak da kabul edilmektedir (Güdücü, 2021: 1). Çeşitli bilim dalları bu gerçeklikten hareketle çeşitli çalışmalar yaparak farklı boyutlarıyla kuşak ve kuşak sınıflandırmalarını analiz etme gayretinde olmuşlardır. Bu yüzden toplumsal bir gerçeklik olarak nitelenen kuşak, geçmişten günümüze varlığını koruyarak gelebilmeyi başarmış bir olgudur. Sosyal bilimlerin çeşitli alt dallarında da önemli bir konu olarak ele alınan “kuşaklar” ile ilgili çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Uluslararası literatürde kuşak sınıflandırmalarıyla ilgili çeşitli yıl aralıkları ve isimlendirmeler bulunmakla birlikte en genel, kabul edilebilir ve bu çalışma için de kullanılan Sessiz Kuşak (1925-1945), Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964), X Kuşağı (1965-1978), Y Kuşağı (1979-1995), Z Kuşağı (1996-2010) ve Alfa Kuşağı (2010-2024) şeklinde yapılan sınıflandırmadır. Ancak Alfa kuşağının son zamanlarda gündeme girmeye başlaması ve üyelerinin çoğunluğunun daha çocuk yaşta olması sebebiyle bu kuşakla ilgili yeterli düzeyde çalışmalara henüz rastlanılamamaktadır.

1996-2010 yılları arasında doğanları kapsayan Z kuşağı² günümüz gençliğinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Z kuşağı kendisinden önceki kuşaklara nazaran çok daha sosyolojik ve teknolojik bir kuşaktır. Z kuşağı “Facebook Kuşağı”, “Dijital Yerliler”, “Dotcom Çocukları”, “İnternet Kuşağı”, “Bağlantı Kuşağı” vb. olarak da adlandırılmaktadır (Yılmaz, 2019: 4). Çünkü Z kuşağı akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar, sosyal medya hesapları, çeşitli uygulamalar gibi teknolojik aletlere ve internete genç yaşta sahip olan ilk kuşaktır (Ahmed, 2019: 101). Z kuşağının edinmiş olduğu kültür yerel düzeyde sınırlı kalmadığı gibi evrensel bir boyuta da sahiptir. Bu kuşak bireyleri dünyanın hemen hemen her yerinde benzer davranışlar sergileyen, benzer zevklere sahip, ortak ifadeler geliştirebilen küresel bir kuşaktır (Töröcsik, Szûc, Kehl, 2014: 30). Z kuşağının daha çok tüketici bir kimliğinin olduğu, sonuç odaklı, tatminsiz ve kararsız gibi niteliklerinin olduğu kabul edilmektedir (Taş, Demirdöğmez ve Küçüköğlü, 2017: 1037). Z kuşağının bireyselliğe önem verdiği, geleneksel ifadelerle, kalıplara karşı çıktığı, özgür bir yaşama biçimini (Özkan ve Solmaz, 2015: 481) tercih ettiğine yönelik bir algı veya ön kabul olmasına rağmen bu kuşağın toplumsal hayattan tamamen kopuk olduğu söylenemez. Z kuşağı kendisinden önceki kuşaklardan farklı olarak toplumsallığı daha çok sosyal medya ve internet aracılığıyla sağlamaktadır. Dolayısıyla günümüz şartlarında toplumsallığa veya toplumsal olaylara dair hemen hemen her şeyin taşındığı sosyal medya ortamı toplumsallıktan tamamen kopuk sayılamayacağı için Z kuşağı da toplumsallıktan tamamen kopuktur denilemez.

Z kuşağı bireylerinin bilgi edinme araçlarından en önemlilerinden biri de çoğunlukla internet ve sosyal medya platformlarıdır. Sosyal medya platformlarında arkadaşlıklar kurabilen, çeşitli kültürleri araştırabilen, küresel düzeyde arkadaşlıklar kuran bu kuşak bireyleri internet aracılığıyla kişisel gelişimlerini arttırabilme gayretindedirler. Z kuşağı sosyalleşmesini sokağa karışarak edinmekten ziyade sosyal medya platformlarında ve oturduğu yerden sağlayabilmektedir. Bu nedenle Z kuşağı yeni bir toplumsallaşma türünün literatürde yer almasını sağlamıştır. Z kuşağı ile birlikte hareketsiz toplumsallaşma kavramı kullanılmaya

² Mevcut çalışma verilerinden hareketle Z kuşağı için önerdiğimiz “Mutsuz Kuşak”, “İştahsız Kuşak”, “Parçalı Kuşak”, Geçişken Kuşak ve Kırılgan Kuşak nitelendirmeleri de kullanılabilir.

başlanmıştır (Çambay, 2015: 238). Z kuşağının sosyal medyada sanal arkadaşlıklar veya ilişkiler kurarak sosyalleşmesi onun Yeni Sessiz Kuşak olarak adlandırılmasına sebebiyet vermiştir. Sanal ortamlarda oldukça hareketli ve aktif olan bu kuşak gerçek hayatta tam tersi bir tavır sergilediği için apolitik bir kuşak olarak ele alınmaktadır (Gündüz ve Pekçetaş, 2018: 95). Z kuşağının apolitik olmasının nedenleri ise demokratik süreç veya yönetimlere güven ve inançlarının azalması, siyasal süreçlerde kendilerinin kararlarının dikkate alınmadığı ve dışlanmış hissi yaşamaları vb. olarak belirtilmektedir (Çaha, 2018: 37). Çam 2018 yılında gençlerin politik olup olmadığına yönelik yaptığı çalışmasında gençlerin politikaya katılımının geleneksel (politikada fiziken bulunma), geleneksel olmayan (dilekçe yazmak, imza toplamak vb.) ve post-modern (internet üzerinden politikaya katılım) olmak üzere üç farklı katılım tarzının olduğunu belirtmiştir. Çam'ın çalışmasında gençlerin %72,4'ü siyasi hiçbir faaliyete katılmadığını, %27,6'sı ise bir kez bile olsa katıldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %56,2'si internet üzerinden siyasi katılımında bulunmadığını, %43,8'i ise kendi siyasi ilgilerinin farklı biçimlerde de olsa olduğunu belirtmişlerdir. Politikaya yaklaşımı daha çok post-modern tarzda olduğu düşünülen Z kuşağı için sosyal medya politik fikir mecrası olarak da kullanılmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde yaşanan büyük çaplı olaylara maruz kalan Z kuşağı bu olaylara tepkisini de özellikle sosyal medya platformları aracılığıyla dile getirebilmektedir. Z kuşağının apolitik olup olmadığı tartışma konusu olmakla birlikte bu çalışma Türkiye'nin Ak Parti döneminde uygulamış olduğu dış politikalarının bir kısmı ile ilgili Z kuşağının yaklaşımlarını 5'li likert formatında hazırlanan anket soruları ile öğrenmeyi ve Z kuşağının apolitikliğini de bu vesileyle tartışmayı amaçlamaktadır. Z kuşağı sosyal medya platformları ve internet aracılığıyla gündemi ve siyaseti takip edebilmektedir ve çeşitli yaklaşımlar geliştirebilmektedir. Özellikle bugüne kadar Z kuşağının dış politikalara yönelik yaklaşımının çalışılmamış olması nedeniyle bu çalışma yapılmak istenmiştir. Çalışmada Ak Parti dönemi yapılan dış politikalar dikkate alınmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler Z kuşağının dış politikalara ilgisinin olduğunu göstermektedir. Z kuşağı özellikle Bölge ülkeleri ve dış Türkler' e yönelik politikaların büyük çoğunluğuna katılım göstermektedir. En az katılım gösterdikleri politikaların başında ise Türkiye'nin mültecilere yönelik izlemiş olduğu açık kapı politikası gelmektedir. Z kuşağının Türkiye'nin dış politikalarına yaklaşımında özellikle yakınlık duydukları siyasi partinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra politik katılım düzeyi, evlilik, aile ve toplumsal ilişkilere geleneksel yaklaşımları, dini inanış düzeyleri ve bulunulan bölgenin de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Yöntem

Araştırma yöntemleri nicel, nitel ve karma olarak üç başlıkta ele alınmaktadır. Mevcut çalışmanın amacına uygun olduğu gerekçesiyle nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma pozitivist paradigmaya dayanmaktadır ve verilerin sayısallaştırılması ile elde edilen sonuçların genellenebilir olmasını amaçlamaktadır. Nicel araştırmalar "ne kadar" gibi sayı ifade edebilecek verilere ulaşmak istediği için nitel araştırmalara göre konuyla ilgili daha yüzeysel bilgiler sunmaktadır. Çalışmada nicel araştırmanın tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde araştırmacı ele almış olduğu konuya herhangi bir müdahalede bulunmaksızın var olan durumu doğal ortamında incelemeyi ve sunmayı amaçlamaktadır (Karasar, 2012: 77). Nicel araştırmaların en büyük avantajı üzerinde çalışılmak istenilen evren ile ilgili seçilecek örneklerden hareketle verilerin bütün evrene dair bir bilgi sunabiliyor olmasıdır. Mevcut araştırmada da ülkemizdeki Z kuşağına yönelik bilgilere ulaşmak amaçlandığı için daha önce de ifade edildiği üzere nicel yöntem kullanılması tercih edilmiştir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan ve 1996-2010 yılları arasında doğan Z kuşağı bireyleri oluşturmaktadır. Fakat 1996-2010 yılları arasında doğmalarına rağmen 18 yaşından küçük bireylerin araştırmada yer almamasına karar verilmiştir. Araştırma örneklemini ise tabakalı rastgele örneklem kullanılarak seçilen 698 bireyden oluşmaktadır. Tabakaların, Türkiye’nin 7 bölgesini temsilen İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Diyarbakır, Van ve Trabzon olarak belirlenmesine karar verilmiştir. Bu illerin Z kuşağı nüfusları göz önünde bulundurularak katılımcılar için rastgele seçim yapılmıştır. Katılımcıların illere göre dağılımı ve farklı sosyo-demografik özelliklerine ilişkin tanıtıcı bulgular, yöntem bölümünde detaylı olarak sunulmuştur. Örneklem büyüklüğünün tespit edilmesi için $n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1)+t^2pq}$ (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014: 48) formülü kullanılmıştır. Evren büyüklüğü 19.488.693 üzerinden, %95 güven düzeyinde ve %5 örnekleme hatasıyla yapılan hesaplama sonucunda 384,15 sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmanızda bu sayının yaklaşık 2 katı olmak üzere toplam 698 birey ile çalışılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olduğu gerekçesiyle araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan ve yüz yüze olarak uygulanan nicel araştırma tekniklerinden biri olan anket yöntemi ile toplanmıştır. Hazırlanan ankette;

Sosyo-Demografik Bilgiler Formu, Davranışsal Profil Soruları, Dini İnanış Ölçeği (DİÖ); Evlilik, Aile ve Toplumsal İlişkilere Yaklaşım Ölçeği (EATİYÖ), Politik Katılım Ölçeği (PKÖ), Siyasete Yaklaşım Soruları, Dış Politikaya Yaklaşım Soruları olmak üzere toplam 7 bölüm yer almıştır. Sosyo-Demografik Bilgiler Formu’nda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi sosyo-demografik bilgilerini tespit etmek amacıyla toplam 7 adet çoktan seçmeli soru yer almıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan Davranışsal Profil Soruları da katılımcıların davranışsal profillerini ortaya çıkarmaya yönelik toplam 9 adet çoktan seçmeli sorudan oluşturulmuştur. Dini İnanış Ölçeği (DİÖ) için geniş bir literatür taraması yapılmış ve uzman görüşleri de alınarak 5’li likert (1: kesinlikle katılmıyorum/ 5: kesinlikle katılıyorum) tipinde toplam 5 madde yer almıştır. İki alt boyuttan oluşan ölçekten alınan toplam puanın artması, katılımcının dini inanış düzeyinin de arttığını ifade etmektedir. EATİYÖ için de benzer süreçler takip edilmiştir ve bu ölçekte ise toplamda 8 madde yer almaktadır. Ölçekten alınan toplam puanın artması, katılımcının evlilik, aile ve toplumsal ilişkilere geleneksel yaklaşımının da arttığını göstermektedir. Ankette yer alan PKÖ ise Toğan (2006) tarafından katılımcıların politik katılım düzeyini tespit edebilmek amacıyla oluşturulmuştur ve ölçekte toplamda 18 madde yer almaktadır. Ölçekte yer alan 18 madde Evet=1 ve Hayır=0 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan toplam puanın artması katılımcının politik katılım düzeyinin de arttığını göstermektedir. Katılımcının 9 ve üzeri bir puan alması politik katılım düzeyinin yüksek olduğunu ifade ederken, 9 ve altında bir puan alması ise politik katılım düzeyinin düşük olduğunu ifade etmektedir.³ Siyasete Yaklaşım Soruları ve Dış Politikaya Yaklaşım Soruları da araştırmacı tarafından geniş bir literatür taraması yapılarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Siyasete yaklaşım soruları katılımcıların siyasi tercihlerini ve siyasi yaklaşımlarını tespit edebilmek amacıyla 7 adet çoktan seçmeli sorudan oluşturulmuştur. Dış Politikaya Yaklaşım Soruları ise parametrik istatistik yöntemlerini kullanabilmek için 5’li likert tipte hazırlanan ve 5 gruba ayrılarak toplamda 49 adet sorudan/maddeden oluşturulmuştur. Bu başlıkta yer alan gruplar ise Küresel Güçler

³ Ankette kullanılan her üç ölçek için de geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır ve kabul edilebilir sonuçlar elde edilmiştir.

(14 madde), Ortadoğu (13 madde), Bölge ülkeleri (10 madde), Afrika ülkeleri (8 madde) ve son olarak Dış Türkler ile ilgili yaklaşımlar (4 madde) şeklindedir.

Araştırma verileri SPSS 25 programında değerlendirilmiştir. Çalışmada frekans ve yüzde analizleri ve aritmetik ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplar (ilişkisiz örneklem) t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi, ki-kare testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Analizlerin tamamı %95 güven aralığında ve $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin normal dağılım şartını sağlayıp sağlamadığı, parametrik analizlere dahil edilen puanlara ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesi yoluyla yapılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Parametrik Analizlerde Kullanılan Puanlara Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Puan	n	Çarpıklık		Basıklık	
		İstatistik	S. Hata	İstatistik	S. Hata
Dini İnanış	698	-0,867	0,093	0,856	0,185
Evlilik, Aile ve Toplumsal İlişkilere Yaklaşım	698	-0,512	0,093	-0,210	0,185
Politik Katılım	698	1,115	0,093	1,477	0,185
Türkiye'nin, kesinlikle AB'ye katılması gerektiğini düşünüyorum.	698	-0,336	0,093	-0,572	0,185
Türkiye'nin, Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru buluyorum.	698	-0,774	0,093	0,220	0,185
Türkiye'nin mülteciler konusunda "açık kapı politikası" izlemesini doğru buluyorum.	698	0,714	0,093	0,381	0,185
Türkiye'nin Kuzey Irak'taki askeri varlığını doğru buluyorum.	698	-0,303	0,093	-0,351	0,185
İsrail'in Filistin'de "şiddete" dayalı politikalarının sürmesi üzerine Türkiye'nin son yıllarda "İsrail karşıtı" bir tutum almaya başlamasını doğru buluyorum.	698	-0,590	0,093	-0,280	0,185
Azerbaycan-Ermenistan arasındaki Karabağ Sorunu'nda Türkiye'nin Azerbaycan'dan yana tutum sergilemesini doğru buluyorum.	698	-0,725	0,093	0,121	0,185
Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de izlediği politikayı doğru buluyorum.	698	-0,274	0,093	0,184	0,185
Yurt dışında yaşayan Türkler'in oy kullanmasına yönelik atılan adımları doğru buluyorum.	698	-0,144	0,093	-1,007	0,185

Tablo 1'de görüldüğü üzere çarpıklık ve basıklık değerlerinin tamamı 2,00 aralığında bulunmaktadır. Bu değerlerin $\pm 2,00$ aralığında olması, George ve Mallery (2020: 114-115) tarafından normal dağılım aralığı olarak kabul edilmektedir.

Araştırmanın hipotezleri, nedenleri ile birlikte sırasıyla aşağıdaki gibidir.

Z kuşağı sosyal medyayı etkin bir biçimde kullanmaktadır ve gündemi sosyal medya aracılığıyla takip edebilmektedir. Dolayısıyla dış politika sorularına ilişkin de Z kuşağının (sosyal medya vb. platformlar aracılığıyla) görüşlerinin olduğu varsayılmıştır ve dış politikalara nasıl yaklaştığı araştırılmak istenmiştir. Konuyla ilgili yapılmış araştırmalar incelendiğinde Z kuşağının AB'ye katılımı desteklediği, en güvendiği ve güvenmediği ülkelerin hangilerinin olduğuna ilişkin yanıtlar verdiği gibi sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Özcan, 2023: 64). Bu veriler Z kuşağının dış politika ile ilgili yaklaşımlarının olduğunu göstermektedir. Bunlardan hareketle aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H1: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H2: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H3: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H4: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H5: Z kuşağının Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H6: Z kuşağının Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H7: Z kuşağının Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H8: Z kuşağının Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H9: Z kuşağının Türkiye'nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı yaşanan bölgeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H10: Z kuşağının Türkiye'nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı yerleşim birimine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H11: Z kuşağının Türkiye'nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H12: Z kuşağının Türkiye'nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H13: Z kuşağının Türkiye'nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı ile evlilik, aile ve toplumsal ilişkilere yaklaşım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H14: Z kuşağının Türkiye'nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H15: Z kuşağının Türkiye'nin Kuzey Irak'taki askeri varlığını doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H16: Z kuşağının Türkiye'nin; Filistin'e uyguladığı şiddet gerekçesiyle İsrail karşıtı bir tutum sergilemesine yönelik yaklaşımını doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H17: Z kuşağının Türkiye'nin; Filistin'e uyguladığı şiddet gerekçesiyle İsrail karşıtı bir tutum sergilemesine yönelik yaklaşımını doğru bulma puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H18: Z kuşağının Türkiye'nin; Filistin'e uyguladığı şiddet gerekçesiyle İsrail karşıtı bir tutum sergilemesine yönelik yaklaşımını doğru bulma puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H19: Z kuşağının Türkiye'nin Karabağ Sorununda Azerbaycan'dan yana tutum sergilemesini doğru bulma puanı yaşanan bölgeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H20: Z kuşağının Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de izlediği politikayı doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H21: Z kuşağının Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de izlediği politikayı doğru bulma puanı yaşanan bölgeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H22: Z kuşağının yurt dışında yaşayan Türkler' in oy kullanmasına yönelik atılan adımları doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	377	54,0
	Erkek	321	46,0
Yaş	(Min.-Maks.) $\bar{x} \pm s$	(18-27) 22,54 \pm 2,52	
Medeni Durum	Bekar	549	78,7
	Sözlü/Nişanlı/Partneri olan	73	10,5
	Evli	73	10,5
	Dul (eşi ölmüş, boşanmış)	3	0,4
Eğitim Düzeyi	Okur-yazar	9	1,3
	İlkokul	2	0,3
	Ortaokul	17	2,4
	Lise	89	12,8
	Üniversite (ön lisans/lisans)	538	77,1
	Lisansüstü	43	6,2
Çalışma Durumu	Öğrenci	427	61,2
	Çalışmıyorum	113	16,2
	Özel sektörde çalışıyorum	74	10,6
	Devlet kurumunda çalışıyorum	43	6,2
	Serbest sektörde çalışıyorum (inşaat vb.)	22	3,2
	Kendi işimin patronuyum	19	2,7
Aylık Gelir	0-3.750 TL	415	59,5
	3.751-7.500 TL	96	13,8
	7.501-11.251 TL	93	13,3
	11.252 TL ve üstü	94	13,5
Anketin Yapıldığı İl	İstanbul	328	47,0
	Ankara	120	17,2
	İzmir	85	12,2

	Antalya	55	7,9
	Diyarbakır	50	7,2
	Van	40	5,7
	Trabzon	20	2,9
Yaşanılan Yerleşim Yeri Büyüklüğü	Büyükşehir	455	65,2
	İl Merkezi	69	9,9
	İlçe Merkezi	123	17,6
	Kasaba	6	0,9
	Köy	45	6,4
Toplam		698	100

3. Bulgular ve Yorumlar

Z kuşağının dış politikalara nasıl yaklaştığıyla ilgili henüz bir çalışma yapılmamıştır. Literatürdeki bu eksiklikten hareketle bu çalışma Z kuşağının dış politikalara ilişkin yaklaşımını öğrenmeyi amaçlamaktadır. Bundan ötürü çalışma Z kuşağı Türkiye'nin dış politikalarına "nasıl yaklaşmaktadır" sorusu çerçevesinde ele alınmıştır. Z kuşağının Türkiye'nin dış politikalara "neden böyle yaklaştığı" sorusu ise başka bir çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Yine de çalışmada sonuçlara ilişkin kısıtlı da olsa çeşitli çıkarım ve yorumlar yapılmıştır.

3.1. Küresel Güçlere Yönelik Politikalara Yaklaşım ile İlgili Sonuç ve Tartışmalar

ABD, Rusya, Çin ve AB ile ilgili politikaları ele alan bu başlıkta Z kuşağının büyük bir çoğunluğu bu politikalar hakkında olumlu veya olumsuz görüş belirtmişlerdir. Bu durum, Z kuşağının dış politikalara ilişkin ilgisinin olduğunu ve ayrıca politikliğini de göstermektedir. Sosyal medyayı aktif olarak kullanan Z kuşağı en küresel kuşaktır. Mevcut çalışmada Z kuşağının siyasi ve toplumsal olayları takip etmede internet ve sosyal medya platformlarını kullandıkları tespit edilmiştir. Z kuşağı, siyasiler açısından büyük bir oy potansiyelini barındırmaktadır. Siyasiler de hem daha hızlı ve zahmetsiz olarak bir iletişim ortamı sunması (Darı, 2018:1) hem de sosyal medyada fazlaca vakit geçiren Z kuşağına ulaşabilmek gibi amaçlarla sosyal medyada daha aktif olmaya başlamışlardır. Bu nedenle özellikle günümüzde artık sosyal medya siyasiler için de sanal bir miting alanına dönüştürülmüştür. Siyasiler politikalara ilişkin görüşlerini veya uygulamaya geçirmek istedikleri politikaları sosyal medyadan da paylaşımlar yaparak duyurma yarışına girmektedirler. Z kuşağının da bu nedenle sosyal medya aracılığıyla dış politikalara ilişkin bir fikir geliştirdiği söylenebilir. Sarı Ertem ve Korhan (2019: 215) yaptıkları bir çalışmada "Türkiye'deki genç yetişkinlerin yaklaşık %62'sinin dış politikaya dair düşüncelerini oluştururken sosyal medya paylaşımlarından etkilendiği" sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle Z kuşağının dış politikalar ile ilgili olumlu veya olumsuz tavır takınması gayet doğaldır.

Katılımcıların %57,9'u Türkiye'nin kendi çıkarları için gerektiğinde ABD'yi karşısına alması gerektiğiyle ilgili ifadeye katıldığını belirtmiştir. Yine katılımcıların %56,6'sı Türkiye'nin ABD'den bağımsız bir dış politika izlemesini doğru bulmaktadır. Yapılan çeşitli araştırmalarda Z kuşağının ABD'yi en güvenilmez, Türkiye'nin düşmanı ve Türkiye için bir tehdit olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır (Özcan, 2023: 66; Yılmaz ve Aktürk, 2021: 84; Aydın vd., 2022: 45). Yokley'e göre ABD ile ilgili birçok ülke olumsuz bir düşünceye sahiptir ve ABD'nin kendisinde bile kendisi hakkındaki olumlu görüş %80'nin altında yer almaktadır (2021'den akt: Yılmaz ve Aktürk, 2021: 85). Türkiye'deki Z kuşağının ABD'ye olumsuz yaklaşmasının temel sebepleri

arasında ise 15 Temmuz Hain Darbe girişiminde ABD'nin aktör olduğunun düşünülmesi (SEKAM, 2018: 44-45), FETÖ liderini koruması ve iade etmemesi, YPG/PKK terör örgütlerine desteğinin olması bulunmaktadır. Mevcut çalışmada Z kuşağının 54,6'sı Türkiye'nin ABD'ye rağmen YPG ile mücadele etmesini doğru buluyorum ifadesine katıldıklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra %53,9 gibi yüksek bir katılımı da Türkiye'nin NATO üyeliğini devam ettirmesi gerektiğini düşünmektedir. Z kuşağının Türkiye'nin ABD'den bağımsız bir politika izlemesini istemesi Z kuşağının Türkiye'ye olan güvenini göstermektedir şeklinde değerlendirilmelidir. Bunun yanı sıra bireysel özgürlüğüne düşkün olan Z kuşağı, ülkesinin de bağımsız bir şekilde hareket edebilmesini istemektedir.

Türkiye'nin Rusya ile olan ilişkileri son zamanlarda iyi bir ivme kazanmıştır. Türkiye Rusya ile olan ilişkilerini daha iyi bir noktaya taşıyabilmek ve Rusya-Ukrayna krizinin barışçıl yollarla çözülmesi amacıyla diplomasiden yana bir tavır takınmıştır (Örmeci, 2022). Mevcut çalışmada Z kuşağının %55,2'si de "Rusya-Ukrayna krizinde Türkiye'nin tutumunu doğru buluyorum" ifadesine katılmışlardır.

Yukarıda ifade edildiği üzere Türkiye'nin Rusya ile olan ilişkileri son zamanlarda olumlu bir şekilde ilerlemektedir ve Türkiye Rusya'dan Hava Savunma Sistemini (S-400) satın almıştır. "Rusya'dan S-400 alınmasını doğru buluyorum" ifadesi için katılımcıların %44,7'si kararsız olduklarını %38,2'si ise katıldıklarını belirtmiştir. Yine katılımcıların %54'ü "Türkiye-Rusya ilişkilerinin AB'ye alternatif olduğunu düşünüyorum" ifadesi için kararsızım seçeneğini işaretlemişlerdir. "Türkiye'nin ABD'ye bir tepki olarak Rusya ile yakınlaştığını düşünüyorum" ifadesine katılımcıların %50,3'ü kararsızım, %27,5'i ise katıldığını belirterek cevaplamıştır. Konuyla ilgili yapılmış olan çeşitli araştırmalarda da Z kuşağının ABD'den ziyade Rusya'ya yaklaşımlarının daha ılımlı olduğu tespit edilmiştir (Özcan, 2023: 66; Yılmaz ve Aktürk, 2021: 84). Bu durumun temel sebebi Türkiye ile Rusya ile arasındaki yakınlaşmanın bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Katılımcıların %40'ı "Türkiye'nin kesinlikle AB'ye katılması gerektiğini düşünüyorum" ifadesine katılım göstermiştir. Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme düzeyi politik katılımın artması ile birlikte artmaktadır. Eğitim düzeyi değişkeni ise Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılımı konusundaki görüşlerini farklılaştırmamıştır. Fakat bu yaklaşımları yakınlık duydukları siyasi partiye göre değişmektedir. Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılımı konusundaki görüşleri yakınlık duyduğu siyasi partiye göre farklılaşmıştır. Türkiye'nin AB'ye girmesini en çok isteyenler CHP'ye yakınlık duyarken en az katılım gösterenler ise Ak Parti'ye yakınlık duymaktadır. Bu noktada Z kuşağının kendilerine yakın gördükleri partilerin tutumuna benzer bir tutum geliştirdikleri görülmektedir. Örneğin CHP, AB süreciyle ilgili mevcut hükümete sert eleştirilerde bulunarak AB'ye girilmesi gerektiğini ısrarla vurgulamaktadır (Yeni Soluk, 2018). Ak Parti ise sürecin kendileri tarafından iyi bir şekilde yürütülmesine rağmen AB tarafından çeşitli manipülasyonlara uzatılmasını gerekçe göstererek AB üyelik sürecine karşı biraz mesafeli durmaya başlamıştır (Yeni Şafak, 2020). Dolayısıyla sürecin bu şekilde ilerlemesi Türkiye'nin sürece karşı motivasyonu da kırmıştır (Akçay, 2016: 216).

"AB, tarihinden dolayı Türkiye'yi üye olarak kabul etmek istemiyor" ifadesine katılanların oranı %36,2 iken kararsızların oranı ise %40,1'dir. "Türkiye'nin AB'ye girememesinin en büyük nedeni kendi iç problemleridir" ifadesine ise katılımcıların %35'i katıldıklarını, %33,7'si ise kararsız olduklarını belirtmiştir. Son olarak "Türkiye'nin AB'ye girme konusunda samimi olduğuna inanıyorum" ifadesine katılımcıların %38,5'i katmadıklarını, %44'ü ise kararsız

olduklarını ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili yapılan başka bir çalışmada Z kuşağının %75,6'sı AB'nin Türkiye'ye tarafsız bir şekilde yaklaşmadığını belirtmiştir (İnce ve Koçak, 2017:326). Z kuşağı Türkiye'nin AB'ye girmesini istemektedir, fakat Türkiye'nin iç problemleri, Türkiye'nin tarihsel geçmişi gibi nedenlerle AB'ye girme konusunda ise pek ümitli değildir. Ayrıca Türkiye'nin AB'ye girme konusunda samimi olduğuna yönelik inançları da zayıftır.

AB'ye katılmanın temel hukuki şartlarından biri din olgusu da göz önüne alındığında temelde bir Avrupalı olma durumudur. Fakat Avrupalı kimliğinin nasıl kazanılacağı veya kimler tarafından verileceği gibi soruların net ve anlaşılır bir yanıtı bulunmamaktadır (Çalış ve Metkin, 2017: 4). Din faktörüyle ilişkili olarak Türkiye'nin bir Avrupalı kimliğine sahip olmamasının kabulü süreci uzatan en önemli etkidir (Çalış, 2016). Yapılan çeşitli araştırmalar, AB'nin Türkiye'nin dini kimliğinden dolayı üye olarak kabul etmek istemediğini göstermektedir. Çünkü Batı, öteki olarak konumlandığı İslam'ın, Hristiyan toplumlarının yapısını bozacağını düşünmektedir (Emiroğlu, 2016). Benzer şekilde ülkemizde de özellikle dini hassasiyetleri yüksek olan kesimin bir kısmı İslam ve Batı'nın birbiriyle sıkıntısız bir şekilde uyum içerisinde bir arada olamayacağına dair güçlü şüphelere sahiptir. AB'ye katılımının İslam'ın yapısına zarar vereceklerini düşündükleri için de Türkiye'nin AB'ye katılması konusunda çekimser davranmaktadırlar. Benzer durumun Z kuşağı için de öyle olduğu görülmektedir. Çünkü mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlar da Türkiye'nin, kesinlikle AB'ye katılması gerektiğini düşünme düzeyinin, dini inanın azalması ile birlikte arttığını göstermektedir.

Bu başlıkta son olarak Çin ile ilgili politikalara yönelik maddeler yer almıştır. Buna göre "Türkiye'nin Çin ile siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkiler geliştirmesini doğru buluyorum" ifadesine katılımcıların %43,4'ü katılım göstermiştir. Ayrıca, "Türkiye, Doğu Türkistan coğrafyasında yaşayan Uygur Türkleri için Çin ile ilişkilerini bütünüyle askıya almalıdır" ifadesi için katılımcıların %45,6'sı kararsız olduklarını; %26,4'ü ise katıldıklarını belirtmiştir. Çin yakaladığı hızlı ekonomik kalkınma ile dünyanın en gelişmiş ve büyük ekonomileri arasına girmeyi başaran (Akdağ ve Aktükün, 2021) ve yoğun iş gücüne ve nüfusa sahip bir ülkedir. Z kuşağının Çin ile ilişkiler geliştirilmesini istemesinin en temel sebeplerinden biri de Çin'in küresel pazarlarda ve piyasalarda bir güç kazanmaya başlamasıdır şeklinde değerlendirilebilir.

Bu bulgulara dayalı olarak

"H1: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir." **reddedilememiştir.**

"H2: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir." **reddedilmiştir.**

"H3: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır." **reddedilmiştir.**

"H4: Z kuşağının Türkiye'nin AB'ye katılması gerektiğini düşünme puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır." **reddedilmiştir.**

3.2. Ortadoğu Politikalarına Yaklaşım ile İlgili Sonuç ve Tartışmalar

Türkiye'nin son zamanlarda Ortadoğu ile ilişkilere yoğunlaşması ve geliştirmeye çalışması çeşitli ülkeler tarafından eksen kayması olarak değerlendirilip eleştirilmesini de beraberinde getirmiştir (İnat ve Caner, 2018b: 240). Mevcut çalışmada Türkiye'nin Ortadoğu ile ilişkiler geliştirmesine ilişkin Z kuşağının yaklaşımı ile ilgili önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcıların %57,4'ü “Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkiler geliştirmesini doğru buluyorum” ifadesine katıldıklarını belirtmiştir. Katılımcıların Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkiler geliştirmesini doğru bulma puanları eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Fakat yakınlık duydukları siyasi partiye göre farklılaşmıştır. Mevcut çalışma sonuçları Ortadoğu ülkeleriyle ilişkiler geliştirilmesini en çok Ak Parti'ye yakınlık duyan katılımcıların istediğini, en az isteyenlerin ise CHP'ye yakınlık duyanların olduğunu göstermiştir. Yapılan başka bir çalışmada Türkiye'nin bir Ortadoğu ülkesi olduğunu belirtenlerin %28,7'sinin Ak Parti'ye yakınlık duyduğu sonucu elde edilmiştir (Aydın vd., 2022: 35). Türkiye'nin ana muhalefet partisi olan CHP, Ak Parti'nin Ortadoğu politikalarına da eleştirel yaklaşmaktadır. Z kuşağı gençlerinden CHP'ye yakınlık duyanların da Ortadoğu ile ilişkiler geliştirilmesine katılmamasının en büyük nedenlerinden biri yakınlık duydukları partinin yaklaşımıdır denilebilir.

Mevcut çalışmada dini inanış düzeyinin artmasına bağlı olarak Ortadoğu ülkeleriyle ilişkiler geliştirilmesini doğru bulanların orta düzeyde bir artış gösterdiği de tespit edilmiştir. Ortadoğu ile dini, kültürel ve tarihi ilişkilerden dolayı ilişkiler geliştirilmek istenmektedir. Bu nedenle dini inanış düzeyi yüksek olan katılımcıların Ortadoğu ülkeleriyle din olgusu düşünülerek ilişkiler geliştirilmesini doğru bulduklarını söylemek yerinde olacaktır. Bunun yanı sıra “Türkiye'nin Ortadoğu'da düzen kurucu bir aktör olmaya çalışmasını doğru buluyorum” ifadesine ise katılımcıların %52,2 katıldıklarını belirtmiştir. Z kuşağı ile ilgili yapılan bir araştırmada Türkiye'nin düşmanı olarak hangi ülkeyi gördükleri sorulduğunda Ortadoğu ülkeleri genellikle son sıralarda yer almıştır (Yılmaz ve Aktürk, 2021: 84). Bu sonuçlar, Z kuşağının Türkiye'nin Ortadoğu ile iyi ilişkiler geliştirmesine sıcak baktığını göstermektedir. Z kuşağının Ortadoğu ülkeleri ile neden ilişkiler geliştirmek istediği yapılacak olan yeni araştırmaların konusu olmakla beraber Ortadoğu ülkelerinin Türkiye'ye komşu ülkeler olması, çeşitli açılardan dinsel, kültürel vb. bağlılıkların olması gibi nedenler olduğu söylenebilir. Türkiye'nin bölgede etkin güç olarak bulunmasını istemeleri de terör vb. bahanelerle farklı devletlerin oraya müdahalesini engellemek amacıyla olduğu düşünülebilir. Türkiye'nin, Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı ile politik katılım arasında ise anlamlı olmayan ($p>0,05$) bir ilişki bulunmuştur.

“Türkiye'nin İran ile ticari ilişkiler geliştirmesini doğru buluyorum” ifadesine katılımcıların %46,6'sı katıldıklarını ifade etmişlerdir. “Türkiye'nin, ABD ve AB'nin İran'a karşı tek taraflı ek yaptırımlar yapmalarına karşı çıkmasını doğru buluyorum” ifadesine %56,2'si kararsız kalırken, %29,8'i ise katılmıştır. “Türkiye'nin Suriye krizinin çözümünde İran ile ortak hareket etmesini doğru buluyorum” ifadesi için de %55,4 gibi yüksek bir oranla kararsız kaldıklarını bildirmişlerdir.

Katılımcıların %44,4'ü “Türkiye'nin Katar ile yaklaşmasını doğru buluyorum” ifadesine katılmıştır. “Türkiye'nin Mısır'daki darbeye karşı duruşunu doğru buluyorum” ifadesine katılımcıların %52'si kararsız, %39,3'ü ise katıldıklarını belirtmiştir. Türkiye'de yaşanan 15 Temmuz darbe girişimine ilişkin de gençlerin tepkisinin sorulduğu bir sokak röportajında gençlerin büyük bir çoğunluğu darbeyi sert bir şekilde eleştirmişlerdir (Genç Fikirler, 2016). Z kuşağı, insan hakları ve özgürlüğüne büyük ölçüde önem vermektedir (Küçükşabanoğlu, 2021). Z kuşağı bu özellikleri ve sosyal medyanın da etkisiyle darbelere karşı bir duruş sergileyebilmektedir. Çünkü Z kuşağı sosyal medya kanalları aracılığıyla kolayca ve hızlıca örgütlenebilen ve bu şekilde çeşitli toplumsal hareketlere katılabilen bir kuşaktır (Uludağ Güler, 2019: 105). Örneğin Arap Baharı, Gezi Parkı, 15 Temmuz darbe girişimi gibi olaylarda bir araya gelip örgütlenmeleri sosyal medya aracılığıyla olmuştur.

Suriye iç savaşı nedeniyle Türkiye sınır güvenliğini korumak amacıyla çeşitli askerî harekâtlar düzenlemeye başlamıştır. “Türkiye’nin Suriye’ye yapmış olduğu askerî harekâtları doğru buluyorum” ifadesine Z kuşağı büyük oranda (%38,9) katılım göstermiştir. Türkiye Suriye’de yaşanan olaylarda Suriye’deki muhalifleri destekleme kararı olarak hem Suriye’nin toprak bütünlüğünü sağlayabilmek hem de kendi ülkesine yönelik tehlikeleri ortadan kaldırmak amacıyla olduğunu belirtmiştir (Ekşi, 2018: 299; Erdağ, 2018: 333-334). Katılımcıların %42’si “Türkiye’nin Suriye’de Esad rejimine karşı muhaliflerin (ÖSO’nun) yanında yer almasını doğru buluyorum”, “%41,1’i ise “Türkiye’nin Kuzey Irak’taki askerî varlığını doğru buluyorum” ifadesi için kararsız kalmıştır.

Türkiye bulunduğu bölgede bir terör koridorunun oluşmaması için çeşitli adımlar atmıştır. Sınır ötesi operasyonlar da bu adımın önemli bir parçasıdır. Türkiye, kendi toprak bütünlüğünü ve ulusal güvenliğini korumak amacıyla PKK ve DEAŞ terör örgütleriyle mücadele kapsamında Kuzey Irak’a askeri varlık göstermektedir. Z kuşağının Türkiye’nin bu politikası ile ilgili görüşlerinde yakınlık duyulan siyasi partisinin etkili olup olmadığına yönelik sonuçlarda Z kuşağının bu politikaya yaklaşımında yakınlık duyduğu siyasi partinin etkili olduğu gözlenmiştir. Çünkü Meclis’te Ak Parti Kuzey Irak’taki askeri varlığın ülkenin güvenliği noktasında gerekli görüp onaylarken, CHP ve HDP⁴ bu politikaya karşı çıkmışlardır (Son Söz, 2023; Güneş, 2021). Mevcut çalışma sonuçlarında da karşımıza benzer bir tablo çıkmaktadır. Yine konuyla ilgili yapılan başka bir çalışmada da 18 yaş ve üzeri katılımcılardan özellikle MHP ve Ak Partiye yakınlık duyanların sınır ötesi operasyonlara destek verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Aydın vd., 2022: 61). Mevcut çalışma sonuçları özellikle Ak Parti’ye yakınlık duyanların da bu politikayı doğru buldukları, CHP ve HDP’ye yakınlık duyanların ise doğru bulmadıkları görülmektedir.

“Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı izlemesini doğru buluyorum” ifadesine katılımcıların %65,3’ü katılmadığını belirtmiştir. Z kuşağının yakınlık duyduğu siyasi partiye göre mülteciler konusunda izlenen politikayı doğru bulma puanları ise farklılaşmıştır. Mültecilere yönelik izlenen açık kapı politikasını doğru bulan katılımcıların en çok Ak Parti’ye yakınlık duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Dış politika yaklaşımları genel olarak değerlendirildiğinde Z kuşağının dış politikaya yaklaşımlarının genellikle yakınlık duydukları siyasi partinin görüşleriyle paralellik gösterdiği söylenebilir. Siyasi partiler konulara veya politikalara ilişkin yaklaşımlarını sosyal medyada paylaşarak bir kamuoyu oluşturabilmektedir. Sosyal medyada aktif olan Z kuşağı da siyasi partilerin çeşitli konulara ilişkin görüşlerini sosyal medyadan görebilmektedir ve yakınlık duyduğu siyasi partinin görüşleri doğrultusunda da yaklaşımlar geliştirebilmektedir. Mülteciler konusunda da CHP’ye yakınlık duyanların daha eleştirel yaklaşması bunun en belirgin örneklerinden biridir.

Z kuşağının Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı izlemesini doğru bulma puanları yaşanan bölgeye, yerleşim birimine ve politik katılım puanına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bunların yanı sıra Z kuşağının dini inanış düzeyi ve evlilik, aile ve toplumsal ilişkilere geleneksel yaklaşımı artan Z kuşağının mülteciler konusunda izlenen açık kapı politikasını doğru bulma düşüncesi de bir artış göstermektedir. Bu sonuçlar Z kuşağının mülteciler konusundaki yaklaşımında dinin, evlilik, aile ve toplumsal kurumlara olan ilgisinin etkili olduğunu göstermektedir.

⁴ (Yeşil Sol Parti/DEM Parti).

Mülteciler konusu sosyal medyada çok fazla konuşulan ve günlük hayatta da karşılaşılan ve çokça konuşulan konuların başında gelmektedir. Ayrıca Z kuşağının da gündemini meşgul eden konuların başında gelmektedir. Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada Z kuşağı Suriyeli mültecilerin iş piyasasına katılması gibi sebeplerle bir rekabetin doğacağını ve bu durumun kendilerini olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir (Yılmaz ve Uludağ Güler, 2020: 38). Z kuşağının bu politikaya yaklaşımının nedenlerinden birinin iş ve istihdam kaygısı olmakla beraber diğer nedenleri yapılacak yeni araştırmalarla ortaya çıkarılmalıdır. Fakat ekonominin kötüye gitmesi veya temel hizmetlerde yaşanacak her aksaklık Z kuşağının mültecilere karşı tepkisini de arttıracığa benziyor. Burada araştırılması gereken temel nokta ise Z kuşağı mültecilere mi karşı yoksa mültecilere yönelik uygulanan politikalara mı karşıdır? ve karşı olmalarının altında yatan temel sebeplerin ne olduğudur?

Son olarak Z kuşağının %61,3'ü "Türkiye'nin Gazze'ye yönelik insani uyanış çağrısının önemli olduğunu düşünüyorum" ifadesine katılım göstermekte ve %54,3'ü ise "İsrail'in Filistin'de şiddete dayalı politikalarının sürmesi üzerine Türkiye'nin son yıllarda İsrail karşıtı bir tutum almaya başlamasını doğru buluyorum" ifadelerine katılım göstermektedir. Özellikle Ak Parti'ye yakınlık duyan katılımcılar Türkiye'nin Filistin'e uyguladığı şiddet gerekçesiyle İsrail karşıtı bir tutum sergilemesini doğru bulmaktadır. Bu politikaya en az katılım gösterenlerin ise CHP ve HDP'ye yakınlık duyanlardan oluştuğu gözlenmiştir.

Yahudilerin bir yurt kurmak amacıyla Filistin topraklarına göz dikmesiyle başlayan Filistin-İsrail sorunu Batı'nın da desteğiyle Siyonist Yahudiler tarafından topraklarından koparılması istenilen Filistin halkına yapılan baskıları ve şiddet politikalarını içeren bir politika olarak günümüze kadar gelmiştir (Sarıaslan, 2019). Türkiye, Filistin-İsrail sorununun ancak iki devletli bir çözümlerle ortadan kalkacağını altını çizmektedir. Fakat Batı liderlerinin desteğini alan İsrail şiddet eylemlerine ara vermeden devam etmektedir ve son zamanlarda Gazze'ye yönelik yaptığı şiddetli saldırılarda hastane, okul, üniversite gibi sivil halkın bulunduğu ve sığındığı kamusal alanlara da saldırılar düzenleyerek, yasaklı fosfor bombalar kullanarak binlerce masum sivil öldürmüştür. Türkiye bunlardan dolayı İsrail karşıtı bir tutum sergilemeye devam etmiştir. Mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlar Z kuşağının Türkiye'nin bu politikasını doğru bulduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra sosyal medyada İsrail saldırılarına ilişkin çeşitli paylaşımlar yaparak, boykot çağrılarında bulunarak, sokaklarda bunun için pankartlarla gezerek İsrail'e tepkisini gösteren kesimin büyük bir kısmı da Z kuşağı gençlerinden oluşmaktadır. Özellikle Müslümanların yoğunlukta olduğu Filistin, dindaşları olan ülkeler açısından hassas olan bir bölgedir. Elbette haksız yere öldürülen insanların hakkını savunmak için din tek başına yeterli bir etken değildir. Filistin-İsrail meselesinde çeşitli ülkelere binlerce insan Filistin için destek yürüyüşleri ve mitingler düzenlemiştir. Fakat özellikle dini hassasiyetleri yüksek olan kesimler bu haksızlığa özellikle karşı çıkmaktadır. Benzer durum Z kuşağı katılımcılarında da görülmektedir. Mevcut çalışmada katılımcılarda dini inanış düzeyinin artmasıyla birlikte Türkiye'nin İsrail karşıtı bir tutum sergilemesine yönelik yaklaşımı doğru bulma düşüncesi de artmaktadır.

Bu bulgulara dayalı olarak;

"H5: Z kuşağının Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir." reddedilememiştir.

“**H6:** Z kuşağının Türkiye’nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilmiştir.**

“**H7:** Z kuşağının Türkiye’nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.” **reddedilmiştir.**

“**H8:** Z kuşağının Türkiye’nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesini doğru bulma puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.” **reddedilememiştir.**

“**H9:** Z kuşağının Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı yaşanan bölgeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilememiştir.**

“**H10:** Z kuşağının Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı yerleşim birimine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilememiştir.**

“**H11:** Z kuşağının Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilmiştir.**

“**H12:** Z kuşağının Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.” **reddedilmiştir.**

“**H13:** Z kuşağının Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı ile evlilik, aile ve toplumsal ilişkilere yaklaşım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.” **reddedilmiştir.**

“**H14:** Z kuşağının Türkiye’nin mülteciler konusunda açık kapı politikası izlemesini doğru bulma puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.” **reddedilememiştir.**

“**H15:** Z kuşağının Türkiye’nin Kuzey Irak’taki askeri varlığını doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilmiştir.**

“**H16:** Z kuşağının Türkiye’nin; Filistin’e uyguladığı şiddet gerekçesiyle İsrail karşıtı bir tutum sergilemesine yönelik yaklaşımını doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilmiştir.**

“**H17:** Z kuşağının Türkiye’nin; Filistin’e uyguladığı şiddet gerekçesiyle İsrail karşıtı bir tutum sergilemesine yönelik yaklaşımını doğru bulma puanı ile dini inanış düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.” **reddedilmiştir.**

“**H18:** Z kuşağının Türkiye’nin; Filistin’e uyguladığı şiddet gerekçesiyle İsrail karşıtı bir tutum sergilemesine yönelik yaklaşımını doğru bulma puanı ile politik katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.” **reddedilememiştir.**

3.3. Bölge Ülkeleri ile İlgili Politikalara Yaklaşım Dair Sonuç ve Tartışmalar

Türkiye son zamanlarda Bölge ülkeleri ile ilgili politikalara da ağırlık vermeye başlamıştır. Çünkü Ak Parti çok yönlü bir dış politika vizyonu geliştirmek istemektedir (Sarı, 2018:359). Bu bağlamda Bölge ülkeleri ile ilgili politikalara ilişkin görüşleri sorulan Z kuşağının yaklaşımları şu şekilde olmuştur.

Katılımcıların %70,3’ü Balkan ülkeleriyle ilişkilerin geliştirilmesini desteklediklerini belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların %68,1’i Türkiye’nin Azerbaycan’ı destekleyen bir tutum sergilemesini doğru bulmaktadır. Fakat Z kuşağının bu yaklaşımı bulunduğu bölgeye göre farklılık göstermektedir. Türkiye’nin Karabağ Sorununda Azerbaycan’dan yana tutum sergilemesini en

çok doğru bulanların sırasıyla Karadeniz, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi'nde oldukları belirlenmiştir.

Katılımcıların en çok katılım gösterdikleri ifadeler ise “Kıbrıs’ın Türkiye’nin Akdeniz politikasında hayati öneme sahip olduğunu düşünüyorum” (%66,5), “Orta Asya ile ilişkilerin geliştirilmesini doğru buluyorum” (%65,0) “AB ve Yunanistan’ın baskılarına rağmen Türkiye’nin Kıbrıs Sorunu noktasındaki kararlılığını doğru buluyorum” (%63,8), “Orta Asya bölgesindeki öğrencilerin Türkiye’de eğitim almaları için başlatılan Büyük Öğrenci Projesi’ni doğru buluyorum” (%51,6) ifadeleri olmuştur. Bunların yanı sıra YTB ve TÖMER gibi kuruluşları gerekli olduğunu düşünenlerin oranı ise %51,2 olmuştur.

Katılımcıların %50,8’i Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de izlediği politikayı ve %48,3’ü ise bu politika nedeniyle Türkiye’nin AB ile ters düşmesini doğru bulmaktadır. Türkiye’nin Doğu Akdeniz’deki politikasını doğru bulanların büyük bir çoğunluğu Ak Parti’ye yakınlık duymaktadır. Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de izlediği politikayı doğru bulanların bulunduğu üç bölge ise sırasıyla Karadeniz, İç Anadolu ve Marmara Bölgesi’dir.

Son olarak katılımcıların %50,6’sı Gençlik Köprüsü Projesini desteklediklerini belirtmiştir. Z kuşağının büyük bir çoğunluğunun genellikle Bölge Ülkeleriyle ilgili yapılan politikalara katılım gösterdikleri veya doğru buldukları tespit edilmiştir.

Bu bulgulara dayalı olarak,

“**H19:** Z kuşağının Türkiye’nin Karabağ Sorununda Azerbaycan’dan yana tutum sergilemesini doğru bulma puanı yaşanan bölgeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilmiştir.**

“**H20:** Z kuşağının Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de izlediği politikayı doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilmiştir.**

“**H21:** Z kuşağının Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de izlediği politikayı doğru bulma puanı yaşanan bölgeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” **reddedilmiştir.**

3.4. Afrika Ülkeleri ile İlgili Politikalara Yaklaşım Dair Sonuç ve Tartışmalar

Afrika ülkeleri ile ilişkili politikalara yönelik Z kuşağının %58’inin Afrika ile ilişkilerin geliştirilmeye çalışılmasını ve %62,6’sı Afrika’ya yapılan dış yardımları doğru bulduklarını belirtmiştir. Afrikalı öğrencilerin Türkiye’de eğitim görmelerinde herhangi bir sakınca görmeyenlerin oranı da 63,6’dır. Somali için yapılan kampanyalara katıldıklarını belirtenlerin oranı %58,0, Doğu Akdeniz’deki hakların korunması amacıyla Libya ile ilişkilerin geliştirilmesini doğru bulanların oranı ise %55,0 olmuştur. Z kuşağının Afrika ülkeleri ile ilgili en az katılım gösterdiği politikalar ise Türkiye’nin Libya’ya asker göndermesi (%33,4), Türkiye’nin Libya’nın inşasında aktif olarak bulunması (%44,4) ve TSK’nın çeşitli Afrika ülkelerindeki askeri personele eğitim vermesi (%53,4) olmuştur. Elde edilen bulgulardan da anlaşılacağı üzere Z kuşağı Afrika ile ilgili politikaların çoğuna büyük oranda katılım göstermektedir. Sadece Türkiye’nin Libya’ya asker göndermesine %47,3’ü kararsız kaldığını belirtmekle birlikte geri kalan maddelerin tamamına büyük oranda katıldıklarını (katılıyorum+ kesinlikle katılıyorum) belirtmiştir. Afrika ile ilgili politikalara katılmayanların (katılmıyorum+ kesinlikle katılmıyorum) oranı ise %6,9 ile %19,4 arasında değişerek katılanlara göre daha düşük oranlarda kalmıştır. Z kuşağının Bölge ülkeleri ve Afrika ülkeleri ile ilgili politikalara daha çok katılım göstermelerinin en önemli nedenlerinden biri bu ülkelerden ülkemize öğrencilerin gelmesi ve çeşitli şekillerde kurulan ilişkiler, kültür

alışverişinin veya yakınlaşmasının olmasıdır denilebilir. Ayrıca küresel bir kuşak olan Z kuşağının farklılıklara açık bir dünya görüşünü taşıması da bir başka önemli etkidir. Çünkü Z kuşağı herhangi bir ülkenin vatandaşı olmaktan ziyade dünya vatandaşı olmayı önemseyen bir kuşaktır. Bu nedenle büyük çoğunluğu eğitim vb. alanlarında yapılan politikalara destek vermektedir.

3.5. Dış Türkler ile İlgili Politikalara Yaklaşım Dair Sonuç ve Tartışmalar

Katılımcılar, yurt dışı Türkler ile ilgili politika maddelerinin çoğunluğuna katıldıklarını belirtmiştir. Özellikle “Yurt dışında yaşayan Türklere yönelik yürütülen sahiplenme politikasını doğru buluyorum” maddesine katılanların oranı %68 gibi bir oranla yüksek çıkmıştır. Yine Z kuşağı yüksek bir oranda (%41,2) yurt dışında yaşayan Türkler’ in oy kullanmasına ilişkin atılan adımları doğru bulmaktadır. Oy kullanmasını doğru bulanların oranı yakınlık duydukları siyasi partiye göre farklılaşmaktadır. Örneğin 24 Haziran 2018 seçimlerinde yurt dışında bulunan 3 milyon seçmenin yaklaşık %50’si oy kullanmıştır. 2018 seçimlerinde partilerin yurt dışından almış olduğu oyların dağılımı şu şekilde olmuştur: Ak Parti (%51,02), CHP (%17,62), HDP (%17,34), MHP (%7,89), İYİ Parti (%4,02) (Malumatfuruş, 2023). Yurt dışındaki seçmenlerin büyük bir çoğunluğunun Ak Parti’den yana oy kullanması ise özellikle Ak Parti’ye yakınlık duyanların yurt dışındaki Türkler’ in oy kullanmasına ilişkin politikayı desteklemesini beraberinde getirmektedir.

Son olarak kararsız kaldıklarını belirtenlerin haricinde (%38,3) katılımcıların en çok katılım **göstermedikleri** madde ise %35,8 ile “Yurt dışındaki Türkler için başlatılan dövizle askerlik bedelinin düşürülmesi, pasaport harcında indirim gibi politikaları doğru buluyorum” maddesi olmuştur. “Yurt dışındaki Türkler için başlatılan Mavi Kart politikasını doğru buluyorum” ifadesine de katılımcıların büyük bir çoğunluğu kararsız (%52,7) olduğunu, %30,6’sı katıldıklarını belirtmiştir. Z kuşağının dış Türkler ile yaklaşımında özellikle dış politikayı da belirleyen temel etmenlerden biri olan kültürel yakınlığın da etkili olduğu söylenebilir.

“H22: Z kuşağının yurt dışında yaşayan Türkler’ in oy kullanmasına yönelik atılan adımları doğru bulma puanı yakınlık duyduğu siyasi partiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.” reddedilmiştir.

4. Sonuç

1996-2010 yılları arasında doğanları kapsayan Z kuşağı kendisinden önceki kuşaklardan farklı niteliklere sahip bir kuşaktır. Toplumda Z kuşağının dine, toplumsal ilişkilere, evliliğe vb. toplumsal olgulara yönelik algısının zayıf olduğu veya Z kuşağının bunları önemsemediği gibi bazı kabuller bulunmaktadır. Fakat mevcut çalışma verileri Z kuşağının dini inanış düzeyinin yüksek olduğunu, evlilik, aile ve toplumsal ilişkilere geleneksel yaklaşımının yüksek olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra Z kuşağının politik katılım düzeyi düşük çıkmakla birlikte siyaset ve dış politikalara yönelik yaklaşımları Z kuşağının sanıldığı gibi apolitik bir kuşak olmadığını göstermektedir. Mevcut çalışmada kullanılan ölçek maddelerinin Z kuşağının politikliğini ölçmede yeterli olmadığı gözlenmiştir. Dolayısıyla Z kuşağının niteliklerinin de dikkate alınarak yeni bir politik katılım ölçeğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Aktif bir sosyal medya kullanıcısı olan Z kuşağının yaklaşımlarında sosyal medya, aile, yaşanan bölge gibi demografik veriler etkili olmaktadır. Dış politika yaklaşımlarında ise özellikle yakınlık duyduğu siyasi partinin ve yaşadığı bölgenin etkili olduğu tespit edilmiştir. Z kuşağının en çok katılım gösterdiği dış politika maddeleri Bölge ülkelerine ve dış Türkler’ e yönelik politikalar olmuştur. En az katılım gösterdiği dış politika maddesi ise mülteciler konusunda izlenen açık

kapı politikası olmuştur. Eğitim düzeyi, yerleşim birimi gibi değişkenler Z kuşağının politik yaklaşımını farklılaştırmamakla birlikte bu sonuçlar Z kuşağının benzer nitelikler taşıyan en küresel kuşak olduğunun da ispatıdır.

Z kuşağı toplum tarafından çok fazla eleştiriye maruz kalan bir kuşaktır fakat mevcut çalışma verileri bu eleştirilerin çoğunun yersiz olduğunu da ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal değişimlerin her kesimi ve durumu etkilediği gibi Z kuşağını da etkilediği gerçeği göz önünde bulundurularak biraz da Z kuşağının gözünden bakılması gerekliliği Z kuşağının anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Z kuşağı sanılanın aksine topluma veya değerlere uzak bir kuşak değildir fakat doğal olarak yaklaşım biçimlerinde farklılıklar olduğu da kabul edilmelidir. Gençliğin büyük bir bölümünü oluşturan Z kuşağı, ülkesinin geleceği için olduğu gibi kendisinden sonra gelen kuşakların geleceğinde de oldukça önemlidir. Bu nedenle Z kuşağına yönelik yapıcı eleştirilere odaklanarak Z kuşağının toplumla ve toplumsal olgularla bağı güçlü tutulmaya çalışılmalıdır.

Z kuşağının dış politika yaklaşımlarının nasıl olduğuna ilişkin yürütülen bu çalışma Z kuşağının profilinin ortaya çıkarılması, apolitik olup olmadığının tartışılması ve dış politika yaklaşımlarının tespiti gibi konularda literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalar, Z kuşağının çeşitli özelliklerine odaklanmalı ve dış politika yaklaşımlarının altındaki sebepleri de nedensel araştırmalarla destekleme amacıyla olmalıdır.

Kaynakça

- Ahmed, N. (2019). Generation z's smartphone and social media usage: a survey. *Journalism and Mass Communication, 9(3)*, 101-102. <https://doi.org/10.17265/2160-6579/2019.03.001>.
- Akçay, E.Y. (2016). Türkiye-AB ilişkileri ve "imtiyazlı ortaklık" meselesi. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, 3(5)*, 11-30.
- Akdağ, Z. & Aktükün, İ. (2021). Küresel hegemonya mücadelesinde Çin, *JATSS, 3(1)*, 1-22. <https://doi.org/10.37241/jatss.2021.21>.
- Aydın, M., Çelikpala, M., Akgül-Açıkmeşe, S., Canan-Sokullu, E., Güvenç, S., Şenyuva, Ö., & Kaya-Sönmez, S. (2022). Kantitatif araştırma raporu: Türk dış politikası kamuoyu algıları araştırması. Kadir Has Üniversitesi Türkiye Çalışmaları Grubu, Global Akademi, Akademetre.
- Çaha, Ö. (2018). Gençlik araştırması. Kars: TRA2 Bölgesi Gençlik Araştırması.
- Çalış, Ş. H. (2016) Türkiye- Avrupa Birliği ilişkileri: kimlik arayışı, politik aktörler ve değişim. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çalış, Ş.H. & Metkin, K. (2017). Algı ve yanığı: AB normları, Türkiye'nin üyeliği ve Ak Parti'nin rolü. *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi, 25 (2)*, 1-39.
- Çam, A. (2018). Gençler politik mi? apolitik mi? siyasetin değişen doğası: üniversite gençliğinin siyaset algısı ve siyasal katılımı. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Çambay, O.S. (2015). Bir toplumsallaşma aracı olarak yeni medya: kuramsal bir değerlendirme. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2)*, 237-247.
- Darı, A.B. (2018). Sosyal medya ve siyaset: Türkiye'deki siyasi partilerin sosyal medya kullanımı. *Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1)*, 1-10.
- Ekşi, M. (2018). Kamu diplomasisi ve Ak parti dönemi Türk dış politikası (2. Basım). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Emiroğlu, B. (2016). Türkiye-AB ilişkilerinde dinin rolü. (Yayımlanmış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Erdağ, R. (2018). Normalleşmeden gerilim ve çatışmaya: Türkiye-Suriye ilişkileri. K. İnat., A. Aslan., & B. Duran (Ed.). *Kuruluşundan bugüne AK Parti: dış politika.* (s. 317-335). İçinde. Ankara: SETA Kitapları.
- Genç Fikirler. (2016). 15 Temmuz darbe girişimine gençlerin tepkisi. 05.10.2023 <https://www.youtube.com/watch?v=pVmhrG55JAQ>
- George, D. & Mallery, P. (2020). IBM SPSS statistics 26 step by step: a simple guide and reference (16th ed.). New York: Routledge.
- Güdücü, B. (2021), Gençlik tanımı, teorileri ve tipolojileri. G. Ç. Özen & A. Duran (Ed.). *Z kuşağı: teorik ve uygulamalı bir araştırma.* (s. 5-16). İçinde. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Gündüz, Ş. & Pekçetaş, T. (2018). Kuşaklar ve örgütsel sessizlik/seslilik. *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS), 2(2)*, 89-115. <https://doi.org/10.22139/jobs.399952>
- Güneş, (2021). HDP'den mecliste akıl almaz soru önergesi: MİT'in Kuzey Irak'ta kaç elemanı var. 12.10.2023 <https://www.gunes.com/gundem/hdpden-mecliste-akilalmaz-soru-onergesi-mitin-kuzey-irakta-kac-elemanivar-1124431>
- İnat K., & Caner, M. (2018). Suriye savaşı ve ABD'nin gölgesinde Türk-İran ilişkileri. K. İnat., A. Aslan., & B. Duran (Ed.). *Kuruluşundan bugüne AK Parti: dış politika.* (s. 229-262). İçinde. Ankara: SETA Kitapları.
- İnce, M. & Koçak, M.C. (2017). Gençlerin Avrupa Birliği'ne bakışı üzerine bir araştırma; Selçuk üniversitesi örneği. *Journal of Turkish Studies, 12(29)*, 309-334. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12369>.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi (23. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Küçükşabanoğlu, Z. (2021). Z'nin siyaseti. İstanbul: Motto Yayınları.
- Malumatfuruş. (2023). Yurt dışında kullanılan oylar nasıl dağıtılıyor? kime gidiyor?. 07.08.2023. <https://www.malumatfurus.org/yurt-disinda-kullanilan-oylar/>
- Örmeci, O. (2022). Rusya-Ukrayna krizinde Türkiye'nin tutumu, Uluslararası Politikada Rusya-Ukrayna Krizi Paneli. 01.10.2023. https://www.researchgate.net/publication/358854204_-_Ormecci_Ozan_2022_Rusya-Ukrayna_Krizinde_Turkiye'nin_Tutumu_24_Subat_2022_tarihinde_Istanbul_Kent_Universitesi'nde_duzenlen_en_e-panelde_sunulan_bildiri_Istanbul_Turkiye

- Özcan, Y. G. (2023). Z kuşağının seçimi. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Özkan, M. & Solmaz, B. (2015). The changing face of the employees- generation z and their perceptions of work (A study applied to university students). *Procedia Economics and Finance*, 26, 476-483.
- Sarı, Y. (2018). Türkiye-Orta Asya ilişkilerinde sınırlı iş birliği. K. İnat., A. Aslan., & B. Duran (Ed.). Kuruluşundan bugüne Ak Parti: dış politika. (s. 357-380). içinde. Ankara: SETA Kitapları.
- Sarıaslan, F. (2019). Filistin sorunu ve Türkiye: bir denge siyaseti. *Filistin Araştırmaları Dergisi*, (6), 1-32. <https://doi.org/10.34230/fiad.618731>.
- Sarı Ertem, H. & Korhan, S. (2019). Sosyal medya ve dış politika ilişkisine yakından bakmak: Türkiye'de üniversiteli genç yetişkinler örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(2), 215-233.
- SEKAM. (2018). 15 Temmuz askeri darbe girişiminin öncesi ve sonrasında gençliğin durumu. İstanbul: SEKAM Yayınları.
- Son Söz (2023). TBMM'ye sunulan tezkere tartışılıyor! Kuzey Irak ve Suriye'ye asker gönderilmesi, yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunması. 05.10.2023. <https://sonsoz.net/tbmm-ye-sunulan-tezkere-tartisiliyor-kuzey-irak-ve-suriyeye-asker-gonderilmesi-yabanci-silahli-kuvvetlerin-turkiyede-bulunmasi/>
- Taş, H.Y., Demirdöğmez, M. & Küçüköğlü, M. (2017). Geleceğimiz olan z kuşağının çalışma hayatına muhtemel etkileri, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 1031-1048. <https://doi.org/10.26466/opus.370345>.
- Toğan, H. (2006). Politik katılımın eğitim düzeyi, cinsiyet ve psikolojik değişkenler bağlamında incelenmesi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Töröcsik, M., Szűc, K., & Kehl, D. (2014). How generations think: research on generation z. *Acta Universitatis Sapientiae ,Communicatio*, 1, 23-45.
- Uludağ Güler, Ç. (2019). Kuşaklar internetle ruh buluyor! Z kuşağının siyasi olaylara siyasi bakışı. Yılmaz, B. (Ed.). *Türkiye'de kuşakların siyasal dönüşümleri*. (s. 97-114). İçinde. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2014). SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeni Soluk, (2018). AB raporuna CHP'den yorum: sürecin fiilen bitirildiğinin tescili. 07.10.2023. <https://yenisoluk.com/ab-raporuna-chpden-yorum-surecin-fiilen-bitirildiginin-tescili/>
- Yeni Şafak, (2020). AK Parti'den AB'ye sert tepki: Avrupa, Türkiye olmadan hiçbir temel sorunu çözemez. 07.10.2023. <https://www.yenisafak.com/gundem/ak-partiden-abye-sert-tepki-avrupa-turkiye-olmadan-hicbir-temel-sorunu-cozemez-3589130?ysclid=log5ezh6s2741291748>
- Yılmaz, B. (2019). Kuşak kavramı ve sınıflandırmaları üzerine bir değerlendirme. B. Yılmaz. (Ed.). *Türkiye'de kuşakların siyasal dönüşümleri*. (s. 1-16). İçinde. Bursa: Ekin Yayınevi

Extended Abstract

Introduction

In the world literature, generations are classified into five basic groups: silent generation, baby boom generation, x, y and z generation. In addition, although the post-Z generation is considered to be the Alpha generation, detailed studies have not yet been conducted on the subject. In this classification, which is made based on the acceptance that each generation bears the traces of its own period in its character and usually looks at the world from the same window, generation Z is known as the youngest generation. Although there are different opinions about which years generation Z is between, the accepted common year Decembers were 1996-2010. For this reason, this year's December has also been taken into account in the current study. Generation Z is especially an active user and follower of social media. This generation of individuals who spend at least three hours a day on social media platforms is also considered the most global generation. In addition to being a consumption-oriented generation, generation Z also realizes this consumption by using social media platforms.

Although there are admissions that the phenomenon of individuality is important for the individuals of generation Z, that they have a distant stance to traditional expressions and patterns and that they adopt a free lifestyle, it cannot be said that this generation is completely disconnected from social life. Generation Z, unlike the generations before it, provides sociality mostly through social media and the Internet. Therefore, in today's conditions, the social media environment in which almost everything related to sociality or social events is carried cannot be considered completely disconnected from sociality, so generation Z cannot be said to be completely disconnected from sociality.

Generation Z, which is distinguished from the generations before it by its various characteristics, is a generation that should be highly valued and focused on for the sake of the future. Although there are studies that indicate that this generation, which is considered to be apolitical, has a low interest in current social values, there are also studies that reach the opposite results. This study, conducted based on the importance of generation Z, was aimed at determining how generation Z's approach to foreign policies is. Therefore, the "causal" explanations of the data related to policy approaches have been limited due to the fact that they are outside the research purpose.

Methods

This research has been tried to be carried out on the axis of screening model. Because in the screening model, the researcher aims to act on situations that are happening without any intervention to the subject, person or event. In addition, data were obtained using the survey technique on the grounds that it was suitable for the research purpose. The research data were evaluated using quantitative analysis methods and SPSS 25 program. In this context, descriptive statistics such as arithmetic mean and standard deviation, independent groups (unrelated samples) t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Tukey HSD multiple comparison (post-hoc) test, chi-square test and Pearson correlation analysis were used along with frequency and percentage analysis. All analyses were performed within 95% confidence December and at a $p < 0.05$ significance level.

While Generation Z in Turkey constitutes the research universe, its sample consisted of a total of 698 individuals selected by stratified random sampling method from within the universe. The layers were determined as 7 different provinces, namely Istanbul, Ankara, Izmir, Antalya, Diyarbakir, Van and Trabzon, representing 7 different regions of Turkey. Random selection was made taking into account the populations of these provinces. The descriptive findings regarding the distribution of the participants according to provinces and their different socio-demographic characteristics are presented in detail in the methods section of the research.

Conclusion

Generation Z is a generation that is criticized a lot by various segments of society. The most basic reason for this is that the studies conducted about generation Z are not at an adequate level and the results of the studies conducted have not been shared with the public very much. For this reason, generation Z is criticized by referring to the current forecasts. It is necessary to get to know generation Z thoroughly before criticizing it. Therefore, new studies should be conducted taking into account the academic studies conducted and the results obtained should be shared with the public. In short, generation Z should be introduced to society through public opinion. Based on these points, this study, which aims to investigate generation Z by considering it in a different aspect, is an important and original study that contributes to the literature.

In the study aimed at determining how generation Z's approach to foreign policies is, it was concluded that generation Z is not uninterested in foreign policies. Generation Z has participated in the policies related to the countries of the Region and foreign Turks in particular. The policy item that they showed the least participation in was the open door policy followed against refugees in the Middle East title. Although a large part of generation Z wants to develop relations with all countries, this has not been the case in their attitudes towards the United States. In other words, generation Z considers it right for Turkey to pursue a foreign policy independent of the United States and to produce policies that require it to contradict the United States when necessary for its own interests. Generation Z considers it right for Turkey to make all kinds of policies when necessary for its own interests. Therefore, these results show that generation Z has faith and trust in Turkey, but also reveal that generation Z has an attitude that Turkey is a strong country. In the approach of generation Z to foreign policies, it has been found that the political party they are particularly close to and the geographical region they live in are effective.

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI:01

KARAR TARİHİ: 27.01.2023

KARAR 2023/52

Üniversitemiz Fen Edebiyat Fakültesi öğretim elemanı Doç. Dr. Ahmet Ayhan KOYUNCU tarafından yürütülen (Diğer Araştırmacılar: Zeynep DİLEKLİ KARATAY), "Z Kuşağının Türkiye'nin Dış Politikalarına Yönelik Yaklaşımı Üzerine Bir Araştırma" başlıklı doktora tezi kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarının, etik açıdan sakıncalı olmadığına, katılanların oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR

e-imzalıdır

Prof. Dr. İsa SAĞBAŞ

Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul Başkanı